

Anders Arrebos første prædiken over Ezekiels Bog kapitel 37

Taler

Anders Arrebo
Forfatter og teolog

Omstændigheder

Prædikentekst:

Ezekiels Bog kapitel 37, vers 1-14

- 1 Hvor gandske frydefuld / liflig oc Hiertens høytrøstelig den Artickel om
Opstandelsen oc det evige Liif mon være for alle / som med Paulo troe
Christum at være død for vore Synder / oc igien til voris Retferdighed
opstanden / oc at vi visseligen med hannem skal igien opstaa til det evige Liif /
5 det lærer os iblant andet den frydelig Paaske-Sang: Christ laa i Dødsens Baande /
For vore Synder gifvet. Hand mon igien opstande / oc os tilførde Lifvet / thi
ville vi med Fryd oc Fred / Gud sige tack i Evighed / oc siunge Halleluja.

- Thi endog at alle voris Christelige Troes Artickler (den Artickel om
10 Undfangelsen / Fødselen oc Pinselen) ere saa glædelige oc frydelige / at et
Menniske som sig derudi med en ret troes Andact vil bespeile / maa aff Fryd
hoppe oc springe / oc med Maria siunge sit Magnificat, min Aand fryder sig i
Gud min Jesu, dog dersom denne Artickel om Opstandelsen som den rette
Fruct oc Fuldkommenhed aff de andre flydende fuldte icke derpaa / da kunde
15 de andre ingen Trøst tilføye os / som Paulus siger / dersom Christus icke var
opstanden / skulle vi icke heller opstaa / oc da er voris Prædicken forgiøvis / oc
da vare vi de elendigste iblant alle Mennisker. Men som denne Artickel er den
allertrøsteligste iblant alle de andre / saa er den oc for Fornuften oc all Verden
allermest selsom oc ubegribelig; Thi voris adamtiske Kiød oc Blod kand icke
20 rime det tilsammen / eller føre det i sit Hofved / at et dødt Menniske / aff
hvilcket hvercken Huud eller Haar er tilbage / skulle sanckis oc blifve lefvendis
igien / oc med evig udødelighed omgifvis.

- Ved saadan Prædicken vil icke den adamtiske Fornufft staa / men slaaer fra sig
25 med begge Hænder sigendis: Det er gandske umueligt. Som vi seer udi de

Høylærde til Athenen, som loe Paulum ud / holt hannem for en Fabel-Hans /
der hand prædicket om denne Opstandelsens Artickel. Saducæerne ville icke
heller antage Christi Prædicken om Opstandelsen / men disputerer heel spotsk
derom.

30

Item Philesius oc Hymenæus ville heller lade sig bandsette end troe Legemens
Opstandelse; Saa raaber Festus de Rommeris Lands-Herre ofverlydt / der
Paulus talede for Retten om Opstandelsen / oc siger at Paulus var icke hos sig
selff / men drucknede udi Viisdom. Paa det vi da icke aff Fornuften skulle lade
os forføre / oc saa lide Skibbrud paa ald vor Hiertens Glæde / men heller lade os
med Corintherne døbis ofver de Dødis Grafve til et fast Vidniszbiurd om det
evig Lifs Haab; Da er det endelig fornøden at vi icke alleniste troer
Undfangelsens / Fødselens oc Christi Lidelsis Historie / men end oc med Mund
oc Hierte troe bekiende oc sige: Jeg troer Syndernis Forladelse / Legemens
Opstandelse oc det Evige Lif. Amen.

40

Oc til dets Behof tiener oc meget vel denne Prophetiske Siun / som er ligesom
en lefvende Prædicken oc liflig Contrafactur oc Affritzing / hvorledis det skal
være med voris fortørrede Been / naar den sidste Paaskedag skal anbryde / oc
den HERre Jesus Christus skal komme at dømme Lefvendis oc Døde.

45

Imidlertid fordris aff os / paa begge Sider / en hver sin Plict oc Skyldighed / mig
ved den H. Aands Bistand med Fliid Guds Ord aff Skrifften eder at forestille /
eder saadan Opstandelsis Prædicken med Christelig Andact oc Ufortrødenhed
med Fliid igiennem læse. Oc imidlertid paa begge Sider bede Gud / hand vilde
med sin krafftige Finger saadan Trøst i alle voris Hierter indskrifve oc med sin
Hellig Aand forsegle til en bestandig Trøst / at naar vi Verden oc alt her skulde
forlade / vi da kunde troe oc være visse paa Opstandelsen oc det Evige Lif.

55

Dette er nu noget viitløfftig handlet om denne Textis berømmelige Indhold /
mens førend vi den i sig selff angaar / maa vi til en lykkelig Indgang oc
Forberedelse aff Fornødenhed høre

60

Paa hvad Tiid Propheten Ezechiel hafver seet denne Siun om de Døde Been.
Hvad vi ved slig Tiids Omstendighed erindris om / oc hvad Lærdom oc Trøst vi
deraff kunde hafve. Herom ville vi eenfoldelig handle / GUD voris
Forrehavvende Lycksalighed giøre. Amen.

For det Første.

Hvad sig nu Tiden belanger / naar denne Aabenbaring oc Siun er skeet / om
hvilcken Propheten formelder / hvilcken til den gandske Histories rette

70 Forstand er høy fornøden at vide; Da maa vi vide / at den er seet af Propheten
Ezechiel i fordum Tid ungefær 600. Aar for Christi Fødsel; Oc lige paa den Tid
der det var den allerjammerligste oc farligste Tilstand med det Jødiske Folck /
saa de maatte vende deris Fædreneland Ryggen oc være de Babyloniers Træl oc
Fanger.

75

Thi effter den Gudfryctige Konning Josiæ Død / hvilcken Sønnen / som før
kaltis Eliachim Josiæ Søn / i Regieringen effterfulde / frafaldt den rene oc ene
Saliggjørendis Religion, oc all Tugt oc Ærbarhed; Saa Fisken begynte at stincke
fra Hofvedet / de store Hoveder drefve allehaande Guds Bespottelser /

80 forandrede Religionen effter deris egne Hofveder oc Gefald; De ifrige Propheter
som sig derimod satte / lode de strax springe ofver Klingen / oc vilde hafve deris
Synd oc Last gandske ucorrigered oc ustraffed.

Disse ragte gierne Underdaneerne Haanden / (thi ligesom Regenten er / saa er oc
85 hans Befalningsmænd / oc som Raadsherrerne ere / saa ere oc Borgerne)
bekymred sig intet om Guds Ord / Lære oc Ære mens hvad deris Konge trode /
trode de oc: Saa Landet blef fuldt af Synder oc Laster / oc Guds Retferdigheds
Hefn var dennem ret for Dørren. Thi naar det kommer saa vidt / at den rene
Religion oc Guds-Tieniste i et Land / Kongerige eller Førstedomme falder oc
90 undergaar / da falder tillige all Ære oc Tugt / oc Diefvelen hafver vundet Spil /
kand kiøre oc vende med 1000 Lasz fuld af Synder Skarn oc Last / som alle
Historier vidner.

Oc efftersom det altiit hafver været den gode Guds Viis oc Maneer / sig icke paa
95 noget syndigt Land oc Folck at stiele / oc dennem med Straffen uadvared
forraske / som den første Verdens / Sodome oc Gomorrhæ oc Jerusalems
Exemplar klarligen viser: Saa sparede hand oc her ingen Fliid / skicker dennem
en Prophet ofver anden / som forkyndet dennem Gud Vrede med timelig oc
evig Straf / med mindre de ophørde i Tide ved en salig Omvendelse.

100

Mens Texten siger at de abede Propheterne oc sloge alle deris Formanelser i
Veyret. Iblant disse fremkom Jeremias Prophete en hefftig Lofvens-Prædicant,
som sagde dennem / at Kongen af Babylon skulle komme / erobre Jerusalem oc

105 gandske Jødeland / vilde Diur skulde opæde Kongen Joachim, saa fremt de icke ville sig omvende.

Mens der saadan hans Prædicken blef sendt til Hofve oc læst for Kongen / blef Bogen synderskaaren oc kast paa Ilden / oc gick Kongelig Mandat ud / mand
110 skulde stræbe saadanne Løgnere effter Lifved.

Der nu ingen Ord oc Formaning bide oc hielpe kunde / da maatte Gud / for sin Retferdigheds skyld / gifve dennem en anden Mester / som kunde lære dennem Mores, oc skickede dennem saa Neirucadnezar, den Babyloniske Konge ofver
115 Halsen / som med Behendighed tog Staden ind / bant Kongen / den Guds Bespottere med Jernlencker / lod hannem siden formyrde / kaste Legemed uden for Staden ubegravet / effter HErrens Ord ved Propheten Jeremiam, oc opkaste hans Søn Jechoniam til Konge igien / oc udi samme Tog førde med dennem 3000, af den Ædligste Slegt iblant hvilcke var Daniel en ung Dreng; dog
120 det vared ickun et fierding Aar før hand fick et andet Sind / tenckte Sønnen maatte heffne Faderens Død oc gjøre et Affald.

Men der Kongen kom nu atter igien med en stoer Krigshær oc Mact / da formanede Jeremias af Guds Aabenbaring (eftersom det er intet vært at stampe
125 imod Braadden / Gud ville nu retferdiglig straffe dennem) at de godvilligen skulde sig gifve / drage med hannem i Fengsel / ellers skulde de i Grunden blifve ødelagde / thi Gud vilde endelig gandske forstørre Jerusalem, men effter at hand hafde hefned sig paa dennem med 70. Aars Fengsel / vilde hand dennem i Land oc Regimente igien indsette.

130 Dette Prophetens Raad adlyder Kong Jechonias oc gaf sig med 18000. Godvilligen i Kongens Haand / i hvilket Tall Ezechiel en Præste-Søn oc var en / oc de som sig icke gifve ville oc adlyde Gud ved Propheten / dennem blef oc Kongen til Sinds paa den Tid at spare / lod dennem blifve paa deris Boliger / oc
135 forordnet Zedechiam til Konge ofver dennem / oc saaledis er det Babyloniske Fengsel begynt.

Men der de vare komne i Babylon oc saae / at de andre deris Landszmænd oc Forvante som icke hafde gifvet sig i Kongens Vold / sade til Jerusalem udi god
140 Fred / Stad oc Tempel blef uantasted / da beed Anger dennem / som var i Babylon oc begynte at knurre imod Jeremiam oc sig self: Ey hvad hafver vi giort / hvilcke store rette Narre vare vi / at vi lode den løgnagtige Prophete ofvertale

145 os / oc fore velvilligen i Fengsel for Fryct skyld / at Gud vilde ellers slet ødelegge
os alle; See nu sidde de udi god Fred i Jerusalem, Mure oc Skandtzer forsvarer
dennem vel / Ach at vi lode os saa ofvertale!

150 Saa maatte de dricke mangen Spæglose udi sig ved deris Skrifvelser som blefve
tilbage / at de skelte dem for feye Hunde / som heller vilde tage Treldoms Aag
paa Nacken end Frihed / fordedige oc stride for deris Fædreneland / ja for
affældige Mamelucker som Guds Tempel oc Tieniste forlode / alleniste for den
løse Løgneris Jeremia Ord oc Tale. Det bed ret igiennem Marff oc Been at de
forbandede baade sig oc Propheten. Udi saadan Tilfeld oc jammerlige Tilstand
155 skrifver Jeremias dennem igien et Trøste-Bref til / oc sendte det fra Babylon til
Jerusalem, udi hvilcket hand forsickrer dem fuldkommelig / at det skulde
endelig skee som Gud sagt hafde / oc strax derpaa fulde Forstyrningen: Jerusalem
af Nebucadnezar erobris oc forstyrres i Grunden / de slagtede Kongens Zedethia
Børn for hans Øyen / bunde hannem med Lencker / oc førde hannem oc ald
Folcket bort i det niende hans Regimentis Aar.

160 Der denne Post kom til Babylon, hørte de vel paa den ene Side at Gud vilde icke
hafve løyed ved Propheten / men paa den anden Side om deris Opreisning oc
Hiemfart igien til Jerusalem effter deris 70. Aars Fengsel / faar de selsomme
Griller / der de hørde Staden / Tempelen oc Alting i Grunden at være
165 forstørred / oc de som et armt fanged Folck formaatte icke saadant igien at
indtage.

2. Tencke de 70. Aar ere Fengselens Termin, hvo kand den Tid oplefve / oc for
70. Aar da var vi her icke / 70. Aar hereffter blifver hvercken Haar eller Huud af
170 os igien. Der nu Alting stod i Scorpionen oc i saadan jammerlig Tilstand / see /
da opvecker Gud HErren mit iblant dennem Ezechielem Prophete / aabenbarer
hannem sin Siun dennem til Trøst om hans Almægtighed.

175 Thi dersom hand af tørre Been kand giøre lefvende Mennisker / meget meere
kand hand indføre lefvende Folck udi et Land oc Rige / ja de som imidlertid til
Babel af dennem døde / skulle være uforlaarne / saa om de icke med de andre
kom ind i det forjette Canans Land; oc lagde der deris Been / da vilde Gud dog
finde dennem til Babel, oplade deris Grafve / oc lefvende i det himmelske
Canan indføre.

180 Oc dette er en kort Beretning om Tiden paa hvilcken denne Siun skeede /

nemlig den Tiid det Babyloniske Fengsel varede i Jødernes største Nød oc Fare.

185 For det andet.

Skal denne Tiids Omstendighed I. Tiene os til Forsickring udi denne Artickel om voris Legemens Opstandelse / saa vi icke skulde tæncke det er en ny Lærdom / om hvilcken Gud i det gamle Testamente intet hafde kundgiort oc aabenbaret
190 / mens alleniste Anno 1515. I det Lateransiske Mode bragt paa Banen / at mand skulde troe Legemens Opstandelse. Ney kieriste Venner i Christo ney / Propheterne oc de hellige Patriarcker fra Verdens første Anfang / hafvver denne Artickel troed oc bekient / oc om den / saa vel som de andre voris Christelige Religions Puncter prædicket.

195

I Paradis høris denne HErrens Prædicken / Qvindens Sæd skal visselig frelse fra Døden / i det hand skal knuse Slangens Hofved. Sig mig Christelige Hierte hvorledis skulde Abraham kunde hafve ført det ofver sit Hierte at slacte sin eniste Søn Isach, i hvilcken hannem var giort den Forjettelse om Messia, om
200 hand icke haffde troed Opstandelsen / at GUD aff hans Aske kunde, igien giøre hannem lefvende?

Hvorfor Apostelen hannem høylig berømmer / at hand troede Gud kunde opreise sig fra de Døde. Esaias taler oc meget trøstelig herom sigende: Dine
205 Døde skulde lefve oc med Legemer opstaa / oc legger dette Opveckelsis Ord til som Christus paa Dommens-Dag skal bruge til de Døde / vaager op oc siunger med Fryd I som boe i Støf. At Daniel Prophete denne Artickel oc hafver troed oc bekient / kunde vi af hans egne Ord klarligen fornemme der hand siger: Mange aff dennem som sofve i Jordens Støff skulde opvogne / somme til det
210 evige Liiff / oc somme til Skam oc evig Skendsel.

Summa der er ingen retskaffen Prophete eller Lærefader / hves Skriffjt jo med saadan Trøst oc Lærdom ofverflyder. I det Ny Testamente hafver vor ypperste Præst Jesus Christus i sit Prædicke Embede lært meget om Opstandelsen /
215 foruden sine herlige Mirackler hand gjorde med de Dødis Opstandelse.

Effter hannem hafver alle de andre Apostler samme Lærdom beskrefvet. Paulus til de Corinther saa taler: See jeg siger eder en hemmelig Ting / vi skulle icke alle sofve / men vi skulle alle forandris i en hast / i et Øyeblik i den sidste Bassunis
220 Lius / thi Bassunen skulde liude / oc de Døde skulde opstaa uforkrenckelig / oc

vi skulde forandris etc.

Oc til de Thessalonicenser taler samme Apostel disse Ord: Jeg vil icke dølge for
225 eder kiere Brødre om dennem som ere hensofvede / paa det I skulde icke sørge
som de andre / der hafve icke Haab. Thi dersom vi troer at Jesus er død oc
opstanden / saa skal oc Gud føre dennem som ere hensofvede ved Jesum, frem
med hannem. Oc er neppelig nogen Artickel med Skriftens Ord saavel forvaret
som denne. Vi troer Legemens Opstandelse oc det evige Liif.

230

2. At de Hellige Fædre til grunde icke alleniste hafve forstaaed denne
Opstandelsens Artickel / mens oc som deris høyeste Trøst i Verden brugt i deris
Hiertens anliggende Nød naar ingen Trøst i Verden kunne bide / kand
fornemmis klarligen af denne Babyloniske Historie.

235

Herpaa er Job oc et synderligt Exempel / som paa en Dag miste ald sit Jordiske
Glæde / hans Børn ihjelslogis udi deris Kirckegæstebud / som hand da hafde
opdraged af Skarned. Gud loed Satan hannem paa sit eget Legeme saa gruelig
antaste oc tilrede / at hand begynte at stincke af Ædder oc Bylder / hans Hustru
240 som en Huusdiefvel spottede hannem tillige med andre hans Venner / men mit
i denne store Elendighed griber hand fatt paa denne Artickel, oc af et troende
Hierte siger: Jeg veed min Frelsere lefver / oc Hand skal opvecke mig af Jorden
oc ieg skal see Hannem.

245 Kong David som gierne hafde hafft sin lille Søn i Lifve / om det saa hafde
behaged Gud / trøster sig ved denne samme Artickel sigendis: Der ville vi samlis
igien icke her / hand kommer icke til mig / mens jeg til hannem. Udi den
ugudelige Tyrans Antiochi Tid sangis 7. Brødre tillige med deris Moder / oc
med Svøber slidis oc nødis til at affalde fra deris Guds Lov / men der de ville
250 icke / blifver de ynkeligen medfaren oc henretted en effter anden / Tungen
afskæris / Hænder afhuggis / Huden afflaas oc stegis i en Pande. Mens i saadan
deris Martyr stoed ald deris Trøst paa denne Artickel, hvorofver de stiger i deris
største Marter oc pine: Du forbandede menniske skiller os af med dette timelige
Liif / men Verdens Konge skal opvecke os / som døe for hans Lovs skyld til det
255 evige Lefned igien.

Oc sandelig naar vi sticker i nød oc Jammer / oc i synderlighed naar det lacker af
felde Enden / Venner kunde inted / Doctor oc Læge kunde icke hielpe / den
gandske Verden vender os Ryggen til / da skulle vi gribe fat med Troens Haand

paa denne Troens Artickel, i den skulde vi finde krafftig Trøst nock / hvorfor vi den med største fliid skulde studere læsse oc høre.

Dend evige Gud som Ezechielem, Jøderne oc os alle til Trøst denne Siun
forrestillet hafver / være med os / oc gifve os Naade vi kunde lære heraf at trøste
os i ald vor Nød / besynderlig naar vi kommer i Død; Hannem med Sønnen oc
den H. Aand være Ære Priis fra evighed til Evig Tid Amen.

Kilde

Manuskript taget fra M. Anders Christ. Arrøboe Fordum Sogne-Præst til St. Nicolai Kircke i Kiøbenhafn. OSSA REDIVIVA Det er Den underbarlige / høytrostelige oc aandrige Siun om de tørre døde Been / som Propheten Ezechiel paa een aaben Marck haffver seet liggende / oc ved Guds Søns Ord tilhaabe samlet oc lefyende gjort udi XV. Prædickener eenfoldigen forklaret oc udlagt. GUD til Ære oc alle sande Christne / som troer Syndernes Forladelse / Legemens Opstandelse oc det evige Lif / til salig Trøst oc Lærdom igiennem soet oc til Tryck in forferdigen af hans Søn Christen Anderssøn Arrøboe. Sogne-Præst til Nebbelunde oc Seddinge Sogner i Lolland. Kiøbenhafn Aar 1680. Af K. R. Boghandler Daniel Pauli og findis hos hannem tilkiøbs: Prentet af Johan A. B. efter aftale med udgiveren.

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Prædiken, Prædikener fra 1600-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/anders-arrebos-forste-praediken-over-ezekiels-bog-kapitel-37>